

وزارت آموزش و پرورش

معاونت آموزش متوسطه

دفتر آموزش دوره اول متوسطه

دبیرخانه کشوری کیفیت بخشی به فرآیند آموزش درس فرهنگ و هنر

شیوه نامه اجرایی

طراحی یک درس آزاد براساس شرایط بومی هر استان

در مدارس دوره ی اول متوسطه

سال تحصیلی ۹۶-۹۵

مقدمه و ضرورت:

افزایش توانمندی حرفه ای به شکل فردی و گروهی معلمان نیازمند ایجاد سازوکارهایی جهت مشارکت موثر آنان در امر طراحی و تدوین برنامه ریزی درسی می باشد که در نهایت به تقویت هویت حرف ای آنان می انجامد. همچنین استفاده از خلاقیت دبیران کشور در طراحی و تولید بسته های آموزشی با رویکرد برنامه درس ملی و بخصوص توجه به هنرهای بومی - محلی هر منطقه زمینه تقویت و پایداری هویت ملی را با تأکید بر تعمیق باورها و ارزش های اسلامی، فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، وحدت و انسجام فرهنگی، استقلال ملی و همبستگی اسلامی فراهم آورده و باعث ارتقای و تقویت هویت اسلامی - ایرانی و در نهایت باعث تقویت هویت ملی می گردد. همچنین شناختی که در اثر آشنایی با هنرها و میراث فرهنگی ایجاد می شود، زمینه ساز حفظ، احیا و اشاعه هنرهای ایرانی اسلامی، هویت بخشی به فرد و جامعه و مقابله با تهاجم فرهنگی می گردد. همچنین با تکیه بر دانش و توانمندی های معلمان می توان شاهد رضایتمندی دانش آموزان و معلمان، کاهش مشکلات آموزشی، افزایش بهره وری معلمان و ... بود. در این راستا و با توجه به راهکار ۵-۵ سند تحول بنیادین و به منظور افزایش توانمندی حرفه ای معلمان و مشارکت در امر طراحی و تدوین محتوای آموزشی، دبیرخانه کشوری درس فرهنگ و هنر اقدام به برگزار مسابقه **طراحی یک درس آزاد براساس شرایط بومی هر استان** نموده است. لذا به منظور تحقق راهکار فوق این مسابقه را در درس فرهنگ و هنر دوره اول متوسطه جهت دستیابی به اهداف زیر برگزار می نماید.

اهداف

کلی: کیفیت بخشی به فرایند یاددهی - یادگیری

طراحی و تولید محتوای جدید آموزشی با رویکرد برنامه درس ملی

جزئی:

- ۱- مشارکت دبیران در امر طراحی و تدوین محتوای آموزشی
- ۲- ارتقای توانمندی دبیران و عمق بخشیدن به محتوای آموزشی
- ۳- آشنایی با هنر های بومی - محلی مناطق سراسر کشور
- ۴- توجه خاص به میراث فرهنگی هر منطقه
- ۵- بازیابی هویت ها، فرهنگ ها و هنر های بومی - محلی فراموش شده ی هر منطقه
- ۶- زمینه سازی جهت حفظ، احیا و اشاعه هنرهای بومی - محلی در هر منطقه
- ۷- هویت بخشی به فرد و جامعه با شناخت و درک درست از هنر های بومی - محلی در هر منطقه
- ۸- انتشار یافته های دبیران در طراحی درس و ایجاد بانک اطلاعاتی فعال و کارآمد در سطح کشور در حوزه هنرهای بومی - محلی هر منطقه

کمی:

تحت پوشش قرار دادن حداقل ۳۰ درصد دبیران فرهنگ و هنر سراسر کشور
تولید ۳۲ طراحی درس مناسب

تعریف:

این برنامه با هدف توسعه توانمندی دبیران فرهنگ و هنر و مشارکت آنان در طراحی محتوای آموزشی با رویکرد برنامه درس ملی و سند تحول بنیادین در بین داوطلبین صورت می پذیرد. در این برنامه تلاش می شود با استفاده از خلاقیت دبیران فرهنگ و هنر سراسر کشور به صورت فردی یا تیم های دو یا سه نفره اقدام به طراحی و تدوین درسی آزاد در خصوص محتوای کتب فرهنگ و هنر سه پایه دوره اول متوسطه نموده و بر اساس سرفصل های این کتب مانند، سفالگری، گلیم بافی، پته دوزی، هنرهای نمایشی، هنرهای آوایی و ... و با رویکرد درس ملی و توجه خاص به هنرهای بومی - محلی شاخص هر منطقه که تقسیم بندی های آن توسط دبیرخانه صورت پذیرفته است، اقدام به نگارش این درس آزاد گردد. همچنین در این برنامه تلاش می شود که پس از انتخاب دروس طراحی شده ی برتر، اقدام به نشر آنان گردیده و در اختیار دبیران سراسر کشور قرار گیرد. دروس طراحی شده باید حداقل در ۳ صفحه و حداکثر در ۶ صفحه A4 طراحی و تدوین شده و در قالب word ارسال گردد. فونت مورد استفاده B nazanin با قلم ۱۳ بوده و فاصله بین سطرها یک سانتیمتر (single) باشد. حاشیه های استفاده شده در بالای صفحه ها ۳/۵ سانتیمتر، سمت راست، سمت چپ و پایین ۲/۵ سانتیمتر باشد.

مخاطبین:

کلیه دبیران فرهنگ و هنر دوره اول متوسطه
سرگروه های درس فرهنگ و هنر مناطق و استان ها (در صورت نداشتن مسئولیت داوری)

گستره اجرا:

این برنامه در سه سطح منطقه ای، استانی و کشوری انجام می پذیرد؛ که در هر سطح یک طراحی درس انتخاب شده و به سطح بالاتر راه خواهد یافت. منتخبین هر سطح توسط بالاترین مقام مسئول آن سطح مورد تقدیر قرار خواهند گرفت.

عناوین دروس محوله به استان ها جهت طراحی یک درس آزاد:

ردیف	استان	موضوع درسی	عنوان درس
۱	آذربایجان شرقی	هنرهای سنتی	چاپ دستی
۲	آذربایجان غربی	هنرهای تجسمی	بافت در نقاشی
۳	اردبیل	هنرهای سنتی	فرش اردبیل
۴	اصفهان	هنرهای تجسمی	نگارگری
۵	البرز	هنرهای تجسمی	تصویر سازی
۶	ایلام	خوشنویسی	شکسته نستعلیق
۷	بوشهر	میراث فرهنگی	آشنایی با موزه های استان بوشهر
۸	تهران	هنرهای تجسمی	گرافیک
۹	چهار محال و بختیاری	هنرهای سنتی	گیوه بافی
۱۰	خراسان جنوبی	هنرهای سنتی	رنگرزی
۱۱	خراسان رضوی	هنر های آوایی	موسیقی مقامی خراسان
۱۲	خراسان شمالی	مجسمه سازی	حجم سازی با اشیای دورریختنی با نگاهی به میراث فرهنگی خراسان شمالی
۱۳	خوزستان	میراث فرهنگی	طراحی فضاها و بناهای معماری خوزستان
۱۴	زنجان	هنرهای سنتی	قلم زنی
۱۵	سمنان	هنرهای سنتی	نقش پارچه
۱۶	سیستان و بلوچستان	هنرهای سنتی	سوزن دوزی
۱۷	فارس	هنرهای سنتی	نقوش سنتی در اماکن مقدس و زیراندازهای فارس
۱۸	قزوین	خوشنویسی	نستعلیق
۱۹	قم	هنرهای تجسمی	نقاشی قهوه خانه ای یا پرده های نقالی
۲۰	کردستان	هنرهای سنتی	نازک کاری
۲۱	کرمان	هنرهای سنتی	پته دوزی
۲۲	کرمانشاه	هنرهای نمایشی	نمایش های سنتی ایرانی
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	هنرهای سنتی	طراحی نقوش گلیم کهگیلویه و بویر احمد
۲۴	گلستان	هنر های سنتی	نقش مایه های قالی ترکمن
۲۵	گیلان	هنرهای سنتی	نقوش دست بافته های گیلان
۲۶	لرستان	هنرهای سنتی	ساخت ساز های سنتی
۲۷	مازندران	هنرهای تجسمی	عکاسی
۲۸	مرکزی	هنرهای سنتی	تفرشی دوزی(درویشی دوزی)
۲۹	هرمزگان	هنرهای سنتی	گلابتون دوزی
۳۰	همدان	هنرهای سنتی	سفالگری
۳۱	یزد	هنرهای سنتی	نقوش تزئینی
۳۲	شهرستان های تهران	هنرهای تجسمی	طراحی خلافانه

تقویم اجرای برنامه طراحی درس آزاد:

زمان	اقدامات مورد انتظار
مهر	طراحی و تبیین برنامه توسط دبیرخانه
آبان	ارسال بخشنامه به استان ها، شهرستان ها و مناطق
آذر	فعالیت دبیران در طراحی درس
دی	ادامه فعالیت دبیران
بهمن	جمع آوری طراحی دروس توسط گروه‌های شهرستان ها و مناطق و ارسال به گروه های استان
اسفند	انتخاب طراحی دروس برگزیده و ارسال به دبیر خانه و بررسی طراحی دروس توسط دبیرخانه
فروردین	ادامه بررسی طراحی دروس توسط دبیرخانه
اردیبهشت	معرفی برگزیدگان
خرداد	انعکاس طراحی های دروس برگزیده به دفتر دوره اول متوسطه
تیر	انتشار دروس برگزیده

شرایط داوری:

از آنجایی که سازماندهی عوامل متعدد و موثر در طراحی محتوای آموزشی یک درس توسط دبیر صورت می پذیرد. لذا داوری از طراحی درس آزاد باید بر اساس معیارها و ملاک هایی صورت پذیرد که متضمن ارزشیابی دقیق از کلیه عوامل تاثیرگذار باشد و از سوی دیگر داوران ترکیبی از افراد با تخصص های مختلف باشند که امکان داوری نسبتاً صحیح را فراهم سازند.

تیم داوری:

- پیش بینی ۳ نفر عضو تیم داوری به شرح زیر:
- یک یا دو نفر داور تخصصی
- یک نفر داور آشنا با روش ها و فنون تدریس
- یک نفر داور آشنا با زبان و ادبیات فارسی

نمون برگ ارزیابی از طراحی یک درس آزاد براساس شرایط بومی هر استان

ردیف	موارد	ملاک های ارزیابی طراحی درس آزاد	امتیاز	امتیاز کسب شده	توضیحات
۱	معیارهای مرتب با یادگیرنده	تناسب محتوا با توانایی های جسمی و ذهنی دانش آموزان	۴		
		جذاب و ترغیب کننده بودن محتوا و تناسب آن با علایق دانش آموزان	۴		
		(استفاده از واژگان درخور فهم دانش آموز، قابل درک بودن جملات، سلیس و روان بودن متن و دستورالعمل ها، ویرایش ادبی و ...)	۴		
		تناسب زبان و نگارش محتوا با توانایی های دانش آموزان	۴		
		تناسب محتوا با آموخته ها و تجارب پیشین دانش آموزان و عدم ارائه الگو و کلیشه در تصاویر و نوشته	۴		
۲	معیارهای مرتب با محتوا	انتخاب عنوان درس مناسب با محتوا و موارد مورد انتظار از دانش آموز	۲		
		علمی بودن مطالب و دارا بودن منابع و مآخذ	۵		
		کفایت تعداد و تنوع فعالیتها و تمرینهای پیش بینی شده و متناسب بودن تکالیف جهت یادگیری	۴		
		تقدم، تاخر و ترتیب منطقی محتوا (چینش محتوا)	۴		
		ارتباط محتوا با رویکرد سند تحول بنیادین و برنامه درس ملی	۵		
		ارتباط محتوا با محتوای کتاب های دیگر دوره اول متوسطه (ارتباط عرضی)	۴		
		زمینه سازی برای مشارکت فعال دانش آموزان در جریان یادگیری	۵		
		ارتباط محتوا با زندگی واقعی دانش آموزان	۳		
		زمینه سازی برای استفاده از IT و فناوری نوین در جریان آموزش	۳		
۳	معیارهای مرتب با شرایط اجرا	قابلیت اجرا در شرایط واقعی کلاس درس از حیث فضا، تجهیزات، و تعداد دانش آموزان	۴		
		تناسب محتوا با ساعات درسی (تعادل بین متون و تصاویر، در تخصیص زمان به فعالیت ها)	۴		
		تناسب محتوا با دانش و مهارت های پایه معلمان	۴		
		امکان پذیر بودن تهیه مواد و وسایل آموزشی	۴		
		همه‌پندی و تناسب تصویر و متن	۲		
۴	معیارهای مرتب با هنری و زیبا شناسی	رعایت تناسب نوع قلم با سن مخاطبان متنوع بودن نوع قلم تناسب اندازه قلم با سن مخاطب متنوع بودن رنگ قلم، رعایت فاصله بین سطرها، رعایت فاصله کلمات در سطرها	۳		
		استفاده مناسب از فضا (پرهیز از تراکم یا خالی بودن بیش از حد)	۲		
		استفاده بجا و مناسب از عکس و نقاشی	۲		
		استفاده بجا و مناسب از نمودار، جدول، متمایز و برجسته کننده های متن، کادرهای درج خلاصه ها و ...	۲		
		وضوح تصاویر	۲		
		رسایی مضمون و پیام تصاویر و بخش های غیر متن	۳		
		تناسب تصاویر با تجارب زیسته مخاطبان	۲		
		نداشتن پیام های متعدد و ضمنی در تصاویر	۲		
		تناسب سبک تصویرگری با محتوا و مضمون	۲		
		تنوع در سبک تصویرگری	۲		
		مناسب بودن آناتومی حالات، حرکات و نسبت ها؛ تطبیق با واقعیتها	۲		
		احترام به قومیت ها در تصاویر	۳		
		جمع امتیازات	۱۰۰		

دبیرخانه کشوری کیفیت بخشی به فرایند آموزش درس فرهنگ و هنر